

1214. god. ili 2006. god. (Past and Present:1214. or 2006.)

Stanka Komparak

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije

Nitko ne može zaista i potpuno razumjeti sadašnjost i svjesno gledati u budućnost, tko ne pozna izvore i ne zna pronaći putove kojima je spoznaja doprla do nas.»

Castiglioni

1.a.

...

isto tako (zaključeno je) da svatko onak tko čisti svoju kuću ili (čisti) ispred kuće ne smije to smeće bacati na koje javno mjesto ni njima natrpati ga, a osobito ne luku, već jedino može to smeće bacati izvan grada iza zidina u more, to jest od novih vrata pa do iza komunalne promatračnice, (pod prijetnjom) kazne od 5 perpera (od čega neka pripadne) polovica Komuni a druga (polovica) prijavitelju.

A uz to treba da se to smeće ukloni na trošak toga koji (ga je tu) bacio.

1.b.

Držanje životinja u gradu

Glava 74.

Isto tako je zaključeno da nitko ne smije držati prasce ili prasice u gradu, (pod prijetnjom) kazne od pet perpera za svakog prekršitelja, od čega treći dio neka bude prijavitelju, a (preostalo) dva dijela neka pripadnu Komuni .Jedino od blagdana Svetog M ihovila pa do blagdana Božića neka (to) bude dopušteno bilo kojem građaninu, (ali) ipak bez ičije štete.

Članak 113.

Građanin koji drži psa kada ga izvodi u šetnju mora psa voditi vezana na uzici i pas mora imati brnjicu. Pas u kućnom dvorištu, vrtu ili voćnjaku mora biti vezan lancem.

U poslovnim objektima građana (ugostiteljske radnje, kampovi i sl.) psi se moraju držati izvan domašaja gostiju, biti vezani lancem i imati brnjicu.

Čitajući ovaj tekst sigurno ćemo se prenuti - kad je pisan, jeli to nešto novo ili možda jako, jako staro ?

«To je pravi biser pravne i društvene misli i akcije unatrag dva tisućljeća pismene kulture na tlu hrvatske- KORČULANSKI STATUT iz 1214. godine. Prvijenac u Slavena, predhodnik sličnim sastavcima u ovim našim prostorima. On svjedoči o pravnoj i društvenoj kulturi izraženoj pismom, zbornikom svekolikog prava. U njemu upoznajemo prošlost ne samo jednog otoka, već i jednog naroda, na obali mediterana. Sredozemlje je zdenac iz kojeg piju svi sredozemni narodi. Mi smo iz sredozemne vode , odakle su izašli bios i ethos, thelos i logos, eros i thanatos.

STATUT pokazuje izrazitu strogost i oštrinu, nejednakost spolova i staleža, stranaca i domaćih. On je tipičan « omnibus » zakon, opći zakon ustavnog i zakonskog karaktera, koji uređuje sva bitna pitanja života. Začudjujućom originalnošću riješava , među prvima u svijetu i originalno neka ljudska prava, zaštitu okoliša, spašavanje na moru..... Moglo bi se reći da je KORČULANSKI STATUT, statut sigurnosti i garancija, naglašenog čuvanja javnog poretka i zakonitosti postupanja , uz značajnu mjeru demokratičnosti.»

Citirano: - Statut grada i otoka Korčula iz 1214. godine

- Uvodna riječ dr. Zvonimir Šeparović, redovni prof. Pravnog fakulteta u Zagrebu

Nakon ovako lijepog osvrta prof. Šeparovića, samo ću se kratko osvrnuti na epidemiološki aspekt

ovog povijesno vrijednog Statuta, svjesna da bi moja razmišljanja mogla biti amaterskog karaktera što ne znači da će biti beskorisna.

Korčulani su oduvijek, pa tako i danas izuzetno ponosni na svoj Grad. To je urbana , socijalna sredina koja je oduvijek (a to vidimo) imala te karakteristike. Arhitektura grada, ustanove u njemu, poslovi kojima su se stanovnici bavili, pravni ustroj- sve je to odavalo sliku jednog malog , urbanog dijela Mediterana.

No stoljeća su prolazila, mijenjali su se običaji, zakoni, poslovi kojima su se Korčulani bavili, na snazi je novi Statut , mijenjala se je i slika grada.

Baza faktografskih elemenata za istraživanje higijenskih prilika grada i otoka u srednjem vijeku vrlo je oskudna te se zato može samo razmišljati o glavama Statuta koje se odnose na sanitarno higijenske mjere

U ovim kratkim izvadcima iz Statuta očito je da je Korčuli i te kako bilo stalo do čistoće grada. U 13. st. nije bilo kanalizacije, nije bilo niti organiziranog odvoza smeća, no te su stavke o čistoći grada i te kako zauzimale važnost u Korčulanskom statutu. Možda Vam je upalo u oči dio gdje se preporuča bacanje smeća izvan grada u more.. U prvi čas to nam zvuči nekako neprihvatljivo, no prebacimo se u 13. stoljeće, kada je vrsta smeća bila sasvim drugačija, nije bilo najlonskih vreća, boca, starih gumenih cipela- organski otpad završavao je u moru, koje ga je progutalo , razgradilo i ekološki očistilo grad.

Interesantne su i kazne, vrlo konkretne i značajno je da se je odvajao novac za zajedničke komunalne potrebe. Pas u gradu nije bio domaća životinja (za čuvanje stada) bio je to kućni ljubimac (...izvodi u šetnju ...), ali su uvijeti držanja psa bili vrlo jasni i konkretni.

A danas

Puno toga je ostalo isto. I opet nas, kada ulazimo brodom u pelješki kanal dočekuje prekrasna silueta grada, očaravaju nas te stare ulice, ta čipkom urešena katedrala.. Ali ne smijemo metnuti prejake dioptrije da ne vidimo ono smeće, otpad, kućanski, industrijski, nanošeno smeće na plažama. Puno je tome doprinijela i nova vrsta nerazgradive ambalaže- reći ćemo; svjetski trend. I napućenost je veća. Sve su to argumenti koji donekle opravdavaju da Korčula nije više ona čista, bijela ljepotica. Ali ono što nas vraća starom Korčulanskom statutu, je, da moramo primijetiti da su današnje regulative puno nedorečenije, govori se općenito, nema kazni ili se ne provode.. Postoje službe, ali nisu baš efikasne, nema kontrole.... i grad iz godine u godinu sve je prljaviji.

Korčulani se ne daju, kažu da je to svuda tako, da nema više pravih Korčulana, ali mislim da nije tako. Pa Korčulanin je svaki onaj koji voli ovaj grad, koji se napaja njegovim ljepotama, i zato nas sigurno rastužuje i čudi da usprkos svim dostignućima 20. i 21. stoljeća grad nije dostigao, ili pomalo gubi ono što ga je činilo mediteranskim GRADOM, ono što je tako fantastično bilo regulirano već u 13. stoljeću.

Kontakt osoba:

Stanka Komparak, dr. med., specijalist epidemiologije
Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
Odjel za epidemiologiju Korčula
Kalac bb
20260 Korčula
Tel: 020 715 365
Fax: 020 711 147
e-mail: zzjz-dbk-epidemiologija-korcula@du.t-com.hr